

Jordi Galí, director del Centre de Recerca en Economia Internacional

“M’agradaria veure manifestacions contra la política agrícola europea”

Jordi Galí (Barcelona, 1961) és una autoritat internacional en temes de macroeconomia i economia monetària. Assegura que gràcies a l'ampliació gradual dels coneixements en aquestes matèries i a la seva aplicació per part dels governs, les economies occidentals estan aconseguint ser més estables i controlar variables com la inflació i l'atur. Valora positivament l'adopció de l'euro però critica certes polítiques de subsidis que duu a terme la Unió Europea. I sobretot, es rebel·la contra la política agrària comuna, que considera una de les causes de la pobresa del Tercer Món. És catedràtic d'Economia i Empresa per la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i doctor en Economia pel Massachusetts Institute of Technology (MIT). Dirigeix el Centre de Recerca en Economia Internacional (CREI) patrocinat per la Generalitat i la UPF, per posar en marxa el qual va tornar dels Estats Units, on ha desenvolupat la seva carrera durant els darrers anys. Considera el CREI un exemple de desburocratització i obertura a l'exterior de l'àmbit universitari català, i l'ha posat en marxa tractant de reproduir les millors virtuts del sistema acadèmic nord-americà.

La societat occidental està abocada inevitablement a una successió de cicles econòmics expansius i depressius, sense que hi hagi cap possibilitat de modificar aquesta tendència?

Sembla que sigui una cosa a la qual estem predestinats, però la veritat és que s'han produït canvis importants al llarg del temps i en un sentit desitjable. Tant la freqüència com la magnitud de les fluctuacions que hem experimentat en les darreres dues dècades han estat molt més petites que les que es donaven abans de la Primera Guerra Mundial. La situació límit es va produir als Estats Units durant la gran depressió d'entre les dues guerres mundials. Una situació com aquella no s'ha tornat a donar en les economies occidentals. Després de la Segona Guerra Mundial el cicle segueix la tendència fluctuant però les recessions són cada cop menys freqüents i més suaus. Els meus estudis en aquesta àrea tracten de demostrar que la macroeconomia hi ha fet un paper important i que tant la

política fiscal com la monetària han tendit en la majoria de països a plantar cara amb més agressivitat al cicle econòmic.

Això vol dir que s'ha aconseguit que les economies occidentals siguin més estables?

Sí, és indubtable, tant en termes de fluctuacions com en variables com la inflació i els tipus de canvi. La inflació actual a escala internacional no és comparable a la que existia els anys setanta o seixanta, que van ser períodes molt durs.

Quina és la seva valoració de l'adopció de l'euro i el que ha suposat durant aquests primers anys?

L'adopció física de la nova moneda ha estat un èxit inqüestionable. Però el més important és que ha suposat que els països que l'han incorporat haguessin de renunciar a una política monetària independent per adoptar-ne una de comuna que condueix el Banc Central Europeu. Sóc bastant crític amb aquesta institució, però al mateix temps reconec que aquests primers anys d'euro ha fet les coses força bé i el procés ha estat positiu.

“SÓC BASTANT CRÍTIC AMB EL BANC CENTRAL EUROPEU, PERÒ DURANT ELS PRIMERS ANYS D'EURO HA FET LES COSES FORÇA BÉ”

Han estat anys positius en termes macroeconòmics, però també per a les petites economies familiars?

En el cas d'Espanya, la inflació és molt més baixa actualment que fa uns quants anys i ha deixat de ser una variable que preocupi molt la gent i els empresaris. I la població s'adona que els seus salaris nominals augmenten més o menys d'acord amb la inflació. Però sempre tenim tendència a fixar-nos en les coses que no han anat tan bé i és cert que, després de l'adopció de l'euro, per molta gent els salaris no han pujat tant com els preus i el nivell de vida ha quedat estancat. Ara bé, és molt important adonar-se que fa 10 anys a Europa el problema més important que hi havia era el nivell altíssim d'atur i en els darrers 10 anys, entre altres raons per la relativa moderació salarial, s'han creat molts llocs de treball.

Jordi Galí és catedràtic
d'Economia i Empresa a la
Universitat Pompeu Fabra i
doctor en Economia pel MIT

La taxa d'atur, al voltant del 9 % a la zona euro, continua sent alta, però s'ha avançat molt en aquest camí.

Quina opinió li mereix la recent ampliació de la UE i com pot influir en les condicions econòmiques d'Europa?

L'ampliació introdueix una diversitat important a la UE, però donar una oportunitat a aquests nous països forma part dels objectius de la institució. I crec que la seva convergència es produirà molt ràpidament. Ara, durant aquest període transitori hi haurà tensions polítiques fortes, sobretot perquè es produirà una redistribució de recursos de les institucions comunitàries cap a aquests països en detriment d'altres. A mi m'agradaria pensar que aquesta situació servirà per replantejar totes aquestes polítiques, perquè la UE no pot convertir-se en una institució amb l'única funció de redistribuir recursos d'uns països a uns altres. I també seria desitjable que es desmantellés la política de protecció agrícola comuna, tot i que sé que és impossible, i que la Comissió Europea assumís altres responsabilitats més en consonància amb un sistema de govern federal.

Les polítiques agràries són considerades majoritàriament en l'àmbit acadèmic econòmic la causa de molts mals del món actual, com ara la gana al Tercer Món.

Històricament aquestes polítiques es van desenvolupar després de la Segona Guerra Mundial per raons d'autosuficiència. Però jo dubto molt que això ara tingui cap sentit. Ara bé, al sector agrícola hi ha uns grups de pressió molt forts que tenen capacitat per bloquejar qualsevol intent seriós de reforma i que en treuen profits molt grans. Així, els consumidors europeus en surten perjudicats en primer terme, perquè acaben pagant molt més pels productes del que haurien de pagar. I també en surten enormement perjudicats països del Tercer Món, que podrien vendre els seus productes agrícoles al mercat europeu i fer d'això una font d'ingressos molt important. El que no puc entendre és com alguns sectors de la

societat, especialment la gent jove, que semblen estar molt sensibilitzats per qüestions de desenvolupament i de desigualtats a escala mundial, mai no fan referència a aquest problema, ni lluiten per intentar canviar aquests sistemes tan proteccionistes que hi ha a Europa. I no solament al sector agrícola, sinó en d'altres, com el tèxtil.

Vol dir que troba a faltar manifestacions populars contra aquest fet, contra grups de pressió econòmica als quals cap govern no es vol enfrontar?

Aquesta gent té una gran capacitat de pressió, és cert, perquè bloquegen carreteres, actuen violentament... És a dir, fan un xantatge a la societat per mantenir uns privilegis que tots els altres sectors han anat perdent al llarg del temps i de la qual cosa tots hem sortit beneficiats. El que no entenc concretament són les grans manifestacions antiglobalització que es fan de tant en

tant. I no em quadra com els sectors convocants, bona part gent jove i partits d'esquerra que són veritablement sensibles a la desigualtat i la pobresa internacionals, mantenen un silenci gairebé absolut respecte a la idoneïtat de reformar aquestes polítiques que impedeixen el desenvolupament dels països pobres, encara que evidentment no són l'única causa. El que em faria més il·lusió en aquesta vida seria veure una manifestació d'un milió de joves al passeig de Gràcia de Barcelona demanant l'eliminació de la política agrícola comuna europea. Crec que aquest seria l'acte de solidaritat més generós que es podria fer, contrarestant els petits grups que se'n beneficien.

En general, és crític amb el funcionament de les estructures de la UE.

Jo crec que aquestes entitats supranacionals són molt bones per als països que tenen institucions dolentes, en la mesura que quan s'hi integren els forcen a adoptar millors institucions. Formar part de la UE suposa un compromís per part dels països per forçar-se a millorar, i això ha estat molt útil en alguns casos, com el d'Espanya mateix.

El que no veig clar és la política d'ajuts regionals comunitaris, que fins i tot creen en moltes zones situacions de corrupció extrema. I en altres casos aquests ajuts poden ser un impediment al desenvolupament, perquè desincentiven els agents econòmics per crear un marc que potencii la productivitat. D'altra banda, no entenc per què s'ha de posar fronteres a la solidaritat, i destinar els recursos europeus a la mateixa Europa, que no deixa de ser una àrea molt privilegiada del planeta.

És l'etern debat de la redistribució dels recursos: a Espanya mateix, el repartiment intern de la riquesa no deixa de generar friccions entre comunitats autònomes.

Sí, la discussió sobre la solidaritat interterritorial dins de l'Estat espanyol tampoc no l'acabo d'entendre. No tinc clar que si es transfereix una quantitat significativa de recursos de Catalunya s'hagi de fer a Extremadura o Andalusia, perquè al capdavant és una transferència de recursos entre dues societats molt afavorides. El que crec és que Catalunya, en aquest cas, hauria de poder decidir on enviar els seus diners. I aquest tampoc no és un tema que estigui al centre del debat d'aquests sectors que diuen que posen la justícia per damunt de tot.

Com veu la possibilitat de la futura incorporació de Turquia a la Unió Europea?

Crec que no hi hauria d'haver cap barrera al moviment de mercaderies i serveis amb Turquia i amb qualsevol altre país, com Israel o Rússia, per exemple. Però no es pot ignorar que formar part de la UE va més enllà de poder comerciar lliurement amb els països membres, sinó que també significa llibertat de moviment de persones i d'establiment de serveis. Acceptar Turquia, un país enorme, amb una població molt densa, seria com si els Estats Units donessin permís de treball a tots els mexicans. Els governs han d'actuar amb responsabilitat i les conseqüències que això podria tenir podrien ser molt negatives.

Quines diferències hi ha entre el model econòmic europeu i el dels Estats Units?

Als Estats Units tot sembla que estigui dissenyat per

“LA UE NO POT CONVERTIR-SE EN UNA INSTITUCIÓ AMB L'ÚNICA FUNCIO DE REDISTRIBUIR RECURSOS D'UNS PAÏSOS A UNS ALTRES”

facilitar les activitats productives i iniciatives emprenedores dels ciutadans o acadèmics, mentre que a l'Europa continental les barreres burocràtiques són molt fortes. I aquests aspectes afecten directament la mentalitat dels ciutadans. A Europa, i especialment a Espanya, hi ha una acceptació d'aquesta situació, quan tenim dret a exigir un entorn on les coses siguin més fàcils.

En aquest sentit li sembla més justa la societat americana, perquè dóna més oportunitats?

És una societat més justa en el sentit que l'origen d'una persona no li marca tant la vida com a Europa. Hi ha més mobilitat social, que es correspon també amb una major mobilitat en general: geogràfica, laboral, un concepte més flexible de la família...

Per contra, l'Estat ofereix molta menys protecció social als ciutadans.

Tot és qüestionable. Per exemple, als Estats Units és molt més fàcil acomiadar un treballador. Aquí és més difícil i en principi és una situació de la qual ens sentim orgullosos. Però cal veure-ho des del punt de vista de la persona que no té un lloc de treball, perquè l'ha perdut o ha acabat els estudis i s'ha d'incorporar al mercat laboral. Fins a quin punt és just que aquesta persona no pugui ocupar el lloc d'una altra que no està fent una bona feina, i l'únic motiu pel qual no l'acomien és perquè hi ha una llei que diu que fer-ho és enormement costós, i a l'empresari no li surt a compte? D'altra banda, a Europa els subsidis d'atur són força generosos, però això té efectes que no es limiten a pal·liar les necessitats de les persones que es queden sense feina, sinó que en determinen l'actitud a l'hora de buscar una de nova.

Una societat sense atur és una entelèquia?

Generalment s'accepta que l'existència d'un mínim d'atur no solament és necessària sinó desitjable. Perquè les economies no són estàtiques: es produeixen transvasaments de recursos, incloent-hi treballadors, d'un sector a un altre, i ha de ser així. El que teòricament s'anomena taxa d'atur natural es troba entre el 3 i el 5 %, i aquesta no crec que tingui cap sentit intentar reduir-la, perquè fins i tot tindria conseqüències negatives en termes d'inflació, per exemple. El que em sembla insostenible, molt injust i amb conseqüències humanes molt dures són les situacions d'atur de llarga durada. La gran diferència entre l'Europa continental i els Estats Units és precisament aquesta: la

durada de l'atur. El de tipus persistent és gairebé inexistent als Estats Units mentre que a Europa és alt, i això reflecteix l'existència d'institucions ineficients ●

ESTER LÓPEZ / FOTOS: JOAN MOREJÓN

Un talent recuperat

Després d'una llarga etapa d'activitat acadèmica i laboral als Estats Units, Jordi Galí va tornar a Catalunya el 1999 per assumir la direcció del Centre de Recerca en Economia Internacional (CREI), patrocinat per la Generalitat i la Universitat Pompeu Fabra. “Va ser un repte que no vaig poder refusar, perquè es tracta d'un projecte amb una filosofia totalment nova en l'àmbit acadèmic espanyol, amb una voluntat expressa de sortir del motlle d'una universitat burocratitzada”, assegura. Actualment el CREI està integrat per cinc investigadors, amb un contracte laboral de dedicació completa, la tasca dels quals és “escriure i generar treballs que empenyin la frontera dels coneixements en el camp concret de la macroeconomia i l'economia internacional”. L'objectiu és que aquests cinc integrants, procedents de diverses universitats d'arreu del món, arribin a ser dotze. Tal com explica Galí, quan un d'aquests estudiosos és contractat al CREI, té un període de sis anys per demostrar la seva vàlua. Si ho fa, passarà de la categoria de júnior a sènior. Si no, serà convidat a abandonar el Centre. “És un sistema de funcionament habitual als Estats Units, on els acadèmics tenen molts incentius, tant econòmics com de prestigi, per ser productius i generar estudis que tinguin un gran impacte”, sosté el director del CREI. “Per això”, afegeix, “un investigador que ho faci bé, allà, sempre està al mercat. Pot estar en un equip, però si és bo serà detectat per altres equips millors i possiblement amb major capacitat econòmica, i l'acabaran fixant. Les universitats competeixen per aquests talents i se'n beneficien en termes de prestigi i de consecució de recursos”. El CREI funciona amb la mateixa filosofia, assegura Jordi Galí: “És una concepció radicalment diferent de la tradicional de la universitat espanyola, on normalment cada centre contracta persones que s'han format allà mateix, i tot es mou en una gran endogàmia”. “Una de les raons per les quals he tornat a Catalunya és perquè noto que hi ha la necessitat de tancar el buit científic i d'investigació que existeix respecte als Estats Units, i perquè veig que s'estan fent esforços per canviar les institucions i desburocratitzar la investigació”, sentència.